

In memoriam Ribár Béla

Ribár Béla

1930-2006

2006. március 22-én Újvidéken elhunyt Ribár Béla akadémikus a kristályok szerkezetfelderítésének nemzetközileg elismert kutatója, a Délvidék közéletének kimagasló egyénisége, aktív résztvevője.

1930. szeptember 5-én született Torontálvásárhelyen. Az elemi iskolát Torontálvásárhelyen, a gimnáziumot Nagybecskerekben fejezte be. Az 1949-ben szerzett érettségi után a Belgrádi Egyetem Természettudományi Karán 1955-ben fizikatanári oklevelet szerzett. 1956 - 1958 között gimnáziumi tanár Nagybecskerekben, majd 1961-ig tanársegéd a Sarajevói Egyetem Orvostudományi Karának Élettani Intézetében. 1961-ben előbb tanársegédnek, majd előadónak választották meg a Sarajevói Egyetem Természettudományi Karának Fizika Osztályán. 1966 - 1969 között Bernben Werner Nowacki professzor irányításával készíti el doktori értekezését, majd röntgenkristallográfiából "magna cum laude" minősítéssel PhD fokozatot szerzett. 1969-től az Újvidéki Egyetem Természettudományi Karán dolgozott előbb mint docens, majd redkívuili, illetve rendes rendes tanár. 1995-ben vonult nyugdíjba. Ezt követően lombosodik ki közéleti tevékenysége a délvidéki magyarságért.

A szakmai elismerését a nyolcvanas évek hozták. Gyümölcsöző tudományos munkásságának elismerése jeléül, mint a Délvidék legtöbbet idézett kutatót 1987-ben megválasztották a Vajdasági Tudományos és Művészeti Akadémia levelező tagjának, majd 2001-ben a Szerb Tudományos és Művészeti Akadémia rendes tagjának. 2004-től a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja és a Vajdasági Tudományos és Művészeti Akadémia rendes tagja. Ribár Béla kezdeményezője és alapító tagja volt az újonnan életrehívott Vajdasági Tudományos és Művészeti

Akadémiának, melyet politikai okokból, államiság szimbolumának tekintették és 1992-ben megszüntették, illetve a Szerb Tudományos és Művészeti Akadémiához csatolták. Tagja volt a Magyar Professzorok Világtanácsának és a MTA határon túli köztestületének.

Ribár Béla nemzetközileg elismert eredményeket ért el előbb szerves (ritkaföldfém nitrátok és hidrátjaik) majd a szerves vegyületek kristályszerkezetének felderítésében. Ezek közül kiemelendők az MTA Központi Kémiai Kutató Intézetének Röntgendiffrakciós Osztályával közösen végzett szteroid kutatások, pl. digitoxigenin származékok továbbá kardiotóniás bufadienolidok szerkezetfelderítése. Ezek eredménye az izostrukturalitás jelenségének első publikálása (1991) egy közös magyar-német, (NDK)-jugoszláv dolgozatban. 177 tudományos dolgozatot közölt melyből 135-öt nemzetközi folyóiratokban jelent meg.. (A budapesti kutatócsoporttal 60 SI dolgozatot publikált). Tudományos és oktatói tevékenységével nagyban hozzájárult a röntgendiffrakciós szerkezetkutatások fejlődéséhez Jugoszláviában. A sokéves sikeres és kitartó tudományos munkásságának elismerése jeléül megválasztották a szerb Krisztallográfiai Egyesület tiszteletbeli elnökének. Nagy súlyt helyezett a fizika eredményeinek (A százéves röntgensugárzás, 1995) ismertetésére és arra, hogy a magyaroknak (Híres magyar tudósok, 1997) a világ tudományos közkincséhez való hozzájárulását jobban megismerjük.

Ribár Béla a Vajdasági Magyar Tudományos Társaság alapító tagja és 1997- től első elnöke volt. Aktívan résztvett a társaság tudományos és szakmai tematikus tanácskozásainak megszervezésében (több mint 25), és nagyban hozzájárult a társaság tudományos kiadványainak rendszeres megjelentetéséhez, a Magyar Tudományos Akadémiával való kapcsolat megteremtéséhez és nem utolsósorban a társulat külhoni tudományos műhelyként való felértékeléséhez.

Szívügyének tartotta a délvidéki magyar fiatalok, diákok szellemi és anyagi megsegítését is. 1995-től elnöke volt a Diáksegélyező Egyesületnek, abban az időben, amikor a diákság a háborús körülmények miatt nehéz anyagi gondokkal küzdött. Nagy elfoglaltsága ellenére nem esett nehezére, hogy olykor személyesen gyűjtse az adományokat, meghálálva a legkisebb adományt is. Olyan időszak volt ez, amikor a Délvidéken nem volt elég magyar tankönyv. Ekkor született meg Ribár Béla ötlete, hogy itt a Délvidéken alternatív magyarnyelvű tankönyveket kell megjelentetni, mivel azok behozatala Magyarországból abban az időben tiltott volt. A Vajdasági Magyar Tankönyvtanács és a Diáksegélyező Egyesület gondozásában Ribár Béla és munkatársainak szerkesztésében közel 130 Ismeretterjesztő Füzet formájában közzétett középiskolai kézikönyv látott napvilágot, melyek nagy segítséget jelentettek a délvidéki diákok magyarnyelvű oktatásában.

Nem volt a délvidéki magyarság életében olyan fontos kérdés amelyről ne fejtette volna ki hozzáértő, tudós voltára jellemző alapossggal megformált véleményét. Legmélyebbre hatóan a magyarság perszonális autonómiája kérdésében, ezen belül a teljes saját oktatási rendszerének és hálózatának megvalósításáról. Többek között sürgette a délvidéki magyar egyetem létrehozását. Rendszeresen rámutatott a délvidéki magyarságot ért atrocitások felkutatásának fontosságára is. Nagy odaadással vett részt minden olyan megmozdulásban melynek tétje a délvidéki magyarság jövője, megmaradása, ittmaradása. szellemi hagyatékának megőrzése és gazdagítása volt. Kegyelettel őrizve emlékét róla valóban elmondható, hogy az igen sokoldalú, akadályokkal teli, önzetlen s kitartó tevékenységét csak úgy volt képes kifejtetni, hogy a vajdasági magyarság sorsát és fejlődését szívügyének, erkölcsi és tudományos kötelezettségének érezte és tekintette. Ez az érzés és belső késztetés egész életét áthatotta.

Sikeres tudományos és közéleti munkásságáért számos elismerésben részesült: Köztársasági Bronzkoszorús Érdemrend (1987), az Újvidéki Egyetem emlékérmé (1995), K. Stojanovic emlékérmé (1996), Eötvös-díj (VMPE, 2001), Pro Universitate et Scientia kitüntetés (2001), Aracs-díj (2003).

Családszerető embernek ismertük, közel ötven évet töltött boldog házasságban felesége, fia és lánya, rajongásig szeretett unokái boldog együttesében. Korai halála nagy veszteség szeretett családjá és a délvidéki magyarság számára egyaránt. Emlékét mindazok megőrzik akik ismerték, szerették és tisztelték, kollégák, barátok egyaránt. Tartósan velünk marad, bennünk él tudósi, emberi emléke és

közéleti tevékenységeinek kisugárzó ereje. A célok, amelyek megvalósításáért oly lelkesedéssel és kitartóan küzdött a jövő generáció záloga, a délvidéki magyarság megmaradásának és fejlődésének fontos pillérei.

Emlékezzünk rá szeretettel és tisztelettel.

Kastori Rudolf

Utószó: A Vajdaságban élt fizikus Ribár Béla anyaországbeli ismertsége és megbecsülése a hazai szerveskémikusokkal és röntgenkrisztallográfusokkal kialakított gyümölcsöző kapcsolataiból született. Szervezőképessége nagyban hozzájárult ahhoz, hogy az MTA KKKI krisztallográfusaival 1972-től kialakított kapcsolatában az akkor kedvezőbb szerbiai műszerezettség (diffraktométer és számítógép kapacitás) Budapestről is elérhetővé vált. A hazai műszerezettség alapvető javulása (1978) után a szerbiában izolált természetes anyagok, elsősorban növényi, illetve állati eredetű szteroidok közös vizsgálata a polimorfia sajátos esetének, de elsősorban is az izostrukturalitás feltételeinek és korlátainak első nemzetközi leírásához vezettek. A fenti nekrológnak az utószó írójának tollából kellett volna megszületnie. Illőbb azonban egy olyan pályatárs méltatása és végső üdvözlése, aki a Vajdaságban maga is átélte mindazt, amit a szerbek által is tisztelt *'Bela bacs'* megélt, és amelyek ellen egy életen át küzdött. Nemcsak egy tudóstól, hanem a XX. század számos fájdalmas eseménye okozta fizikai és lelki sebek gyógyításán az élete utolsó pillanatában is munkálkodó magyar hazafitól búcsuzunk és búcsuzom személyesen is mint barát és kutatótárs.

Kálmán Alajos